

նոյն հետ . առաջնոյն դիմաց անկիւնն է 64 աստիճան , երբ յարբուճս կը հասնի՝ 75 աստիճան կ'ըլլայ , տղայութեան ժամանակ՝ 82 աստիճան , իսկ սաղմին՝ 85 աստիճան . երկրորդին դիմաց անկիւնն է 82 աստիճան , տղայութեան ժամանակ՝ 87 աստիճան , և սաղմին՝ 89 աստիճան :

ԳՈՂԱԿԱՐԳԱՆՈՒ

ՍԱՐԳՈՅԱՅԻ

Սաղմն . 89 աստիճան

Տղայ . 87

Այլ . 82

Սաղմն . 85 աստիճան

Տղայ . 82

Արբույք . 75

Այլ . 64

Եւս ցուցակէս ըստ բաւականին կը տեսնուի թէ ժամանակ մը կայ որ մաքայցին ու կովկասայինը դիմաց մի և նոյն անկիւնն ունին . և երբ մէկունը ինչուան 64 աստիճան կ'իջնէ , մէկալինը գրեթէ կը դադրի : Ուրեմն ճերմակին դիմաց անկիւնը կը դադրի զարգանալէն :

Օարգացման զաղարմամբը կը մեկնուի նաև կովկասայնոյն ու հնդկին ընդաց տարբերութիւնը . մէկունը մեծ է , մէկալինը պզտիկ . վասն զի ճերմա-

կին քիթը կը մեծնայ , իսկ սևուներ նոյն կը մնայ : Առաջնոյն քիթին վերի կողմը գրեթէ տափարակ է տղայութեան ժամանակ , տարիքին հետ այն մասն ալ կ'աճի : Ուստի զարգացման այս անհաւասարութեամբքս բնութիւնը մէկուն կ'առատաճեաճէ , մէկալին կը խնայէ :

Հաւանական կարծիք մը կայ թէ Լիբրիկէի ներսերը պոչաւոր մարդիկ գտուին . այս բանս իրաւ ալ ըլլայ , մեկնութիւնը դիւրաւ կրնայ տրուիլ անոնց ողնայարին չափազանց զարգացմամբ : Կովկասայնոց մէջ ալ կը գտուին մարդիկ , որոնց ողնայարի ոսկրին ծայրը քիչ մը դուրս ցցուած կ'ըլլայ : Ուրեմն զարմանք չէ որ այն ափրիկեցի ժողովրդոց այս անկանոնութիւնը աւելի շատ ու յաճախ եղած ըլլայ :

Համառօտ աչք մը տալով այս ամենայն տարբերութեց , որոնցմով մարդկային այլ և այլ ցեղերը մէկմէկէ անդադար կը հեռանան , կրնանք ըսել թէ չկայ այնպիսի տարբերիչ հանգամանք մը որ կարելի չըլլայ մեկնել զարգացման անհաւասարութեամբը :

ՄԱՆՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Գաղութիւն . Գաղութիւններն . Լեռնաբնակիչ : — Գաղ. փոյ մէջ հիմա ընդ ամէնը 1037 տպարան կայ և 1092 օրագիր : Այն տասը գաւառները , որ ուրիշներէն աւելի տպարան ունին , ասոնք են . Սէն , Կոր , Սէն Ստորին , Անգր Գալեայ , Հէրոյ , Գալ Կատոս , Ժիրոնտ , Բարձր Կառոն , Հառն , Հառնայ Բերանք : Իւրաքանչիւր գաւառ միջական հաշուով 12 տպարան ունի :

Գաղղիոյ տպարաններուն մէջ գրեթէ 9,500 շաբաթ կան . Բարիզու մէջ միայն 2,600 շաբաթ կայ , Լիւն՝ 120 , Պորայ՝ 116 , Մարսիլիա՝ 112 , Լիլ՝ 110 , Դուլուշ՝ 102 , Ռուան՝ 90 , Դուր՝ 86 , Կան՝ 78 , Սգրապուարկ՝ 64 , Պրզանսոն՝ 60 , Ափան՝ 54 : Բաց ի սանցմէ , կան նաև իբր 3,000 տպագրողք , 900 սրբագրողք , վերականգնողք , համարակալք , 350 առաջնորդք :

Ամէն տարի տպուած գրութեան միջական թիւն է 8,000 , ի բաց առեալ ձուլագրողմ՝ գրուած .

Գ. Գ. Clichés.

ները , որոնք ամէն տարի , ամէն ամիս կը տպուին , և անթիւ են :

Տպարաններուն տարեկան արգասիքն է իբր 25 միլիոն ֆրանգ . միայն Բարիզու տպարաններուն է 15,247,211 ֆրանգ :

Մօտեւո Գաղղիոյ ներքին գործոց ենթապաշտօնեայ մը Բարիզու մէջ եղած տպագրութեանց վրայ գրուած մը հրատարակեց , որուն մէջ կը ցուցնէ թէ Բարիզ 510 օրագիր կը հրատարակուին , որոնցմէ 40 հատը քաղաքական են , և 470 հատը բանասիրական , արուեստական , ուսումնական , և այլն : Անցեալ տարի , որ է 1857 , նոր օրագիրը 108 հաւ սկսան . բայց անոնց մեծագոյն մասը գաղթեցան ուրիշներուն տեղիք տալով , վարդի նման մէկ օր մը միայն կեանք ունեցան :

Կապարի հանք ի Գաղլիա : — Գաղղիոյ մէջ 533 հանք կը ճանչցուին կապարի , որոնցմէ 314ին երակն աղէկ որոշ է . բայց 7 հանք միայն կը բանին , որոնք տարուէ տարի 2,400,000 հազարակրամ կապար կու տան : Իսկ Գաղղիա դրսէն տարուէ տարի 4,910,000 հազարակրամ կապար կ'ընդունի , ու կը սպառէ չգործուած ու գործուած կապար

18,439,844 հազարակրամ տարին: Դրոնն Գաղ-
ղիս կը մտնէ տարին 26,613,197 հազարակրամ
մաքուր կապար, որոնցմէ 8,393,535 հազարա-
կրամ նորէն գուրս կը խրկէ այլ և այլ ձևերով:
Ասկէ կը տեսնուի թէ Գաղղիոյ մէջ գեռ շատ ե-
տե և կապարի հանքաց գործածութիւնը:

Բաժնի ճարգար-իւն յԱգլիտ: — Անգլիտ
երկրագործութեան 1,460,896 հոգի զբաղած
են. ասոնցմէ 1,038,791 հոգին առանին ծառայու-
թեան, և 501,465 հոգի ալ բամբակի ճարտարու-
թեան: Յամին 1856 ներս մտած բամբակն էր
900 միլիոն անգլիական լիպրա, որոնց 700 միլիոնը
միայն Ամերիկան տուաւ, մնացածն ալ Արևելեան
Հնդկաստան: Եւրոյ տարին Անգլիայէն գուրս ե-
լած գործուած ու չգործուած բամբակին գինն
էր 2,797,271,425 ֆրանգ, իսկ առանձինն գոր-
ծուած բամբակին գինն էր 957,119,250 ֆրանգ.
այսինքն գուրս ելած բամբակին բոլորական գնոյն
33 առ 0/0: Այս համեմատութիւնն աւելի շատ
էր 1846ին, վասն զի այն տետնն էր 46 առ 0/0.
Ետքէն երթալով կամայ կամաց նուազեցաւ, ուր
ընդհակառակն բրդին ու մետաքսին համեմատու-
թիւնը աճեցաւ:

Սիգլիտի ասիոյ հանքերը: — Վերջի տասը տա-
րուան մէջ Սիգլիտիոյ հանքերէն ելած ոսկին ան-
համեմատ կերպով աճեցաւ: Առանձնականաց
հանքերէն 1829ին ելեր էր 1 փուտ և 10 լիպրա
ոսկի, որ է ըսել իբր 16 օքքա ոսկի. իսկ 1856ին
ելած ոսկին էր 1136 փուտ և 24 լիպրա, որ է
ըսել իբր 14,463 օքքա: Հիմա 303 հանք կը բանին,
և տերութիւնը ելածին 20էն ինչուան 35 առ հա-
րիւր ինքը կ'առնու իբր հարկ:

Գալիֆոռնիոյն Դոն-Դոն Էլ-Էն Գալիֆոռնի-
նը: — Ըստ հաշուի վաճառականական լրագրի
մը, 1848էն մինչև 1857 միայն Գալիֆոռնիայէն
համալիարհական վաճառականութեան մէջ մը-
տած ոսկւոյն գումարն է 488,795,065 տոլլար, և
տոլլարը 5 ֆրանգ սեպելով, կ'ընէ 2,443,975,325
ֆրանգ, կամ թէ տարին 271,590,814 ֆրանգ:
Հոս դիտելու է որ այս գումարն է մաքսատուէն
անցած ոսկւոյն գինը, վասն զի անմաքս փախ-
ցուած ոսկւոյն քանակութիւնն անծանօթ է:

Բալիզ Կառ-Կառ Էլ-Էն Կալիզ Կառ-Կառ-
Էլ-Էն: — Բարիզ լուսաւորութեան կազմին գինը
դժալի կերպով վար իջնելուն համար գործածու-
թիւնը շուտ մը շատ յաճախեց: Հետեւեալ ցուցա-
կէն կը տեսնուի թէ 1853էն ինչուան 1857 որչափ
աճեր է այս գործածութիւնը.

1853 . . .	32,057,009 խոր. մեդր
1854 . . .	33,441,504
1855 . . .	37,667,507
1856 . . .	44,034,611
1857 . . .	53 միլիոնէն աւելի:

Ալեքիտի Միտի-Էլ-Կառ-Կառ Կառ-Կառ-Էլ-Էն: — Ա-
մերիկոյ Միտի-Էլ-Կառ-Կառ Կառ-Կառ-Էլ-Էն է

8,430,825 քառակուսի հազարամեդր, բնակիչը
23,191,347 հոգի, իսկ վաճառականութիւնն է
հազարաւոր միլիոններու տարին: Ի վերայ այսը
ամենայնի գրամոց թիւը համեմատութեամբ քիչ
է. վասն զի 1793էն ի վեր կտրուած ստակն է
84,391,974 լիւրա սգեռլին ոսկի, 21,283,279 լի-
ւրա սգեռլին արծաթ ու 334,090 լիւրա սգեռլին
պղինձ, կամ ընդ-ամենը 106,009,144 լիւրա սգեռ-
լին, որ է ըսել 2,650,228,600 ֆրանգ:

Մալի-Էլ-Էն Էլ-Էն ի Հիլի: — Հնդկաստանի
բերոց գլխաւորներէն մէկն ալ լեզակն է, և Պեն-
կալայի լեզակը շատ աւելի յարգ ունի քան թէ
Անգլիէան կղզիներէն ու Ամերիկայի ուրիշ կող-
մերէն եկած լեզակը, վասն զի Անգլիայից այս
բոյսիս մշակութիւնը շատ կատարելագործեցին:

Լեզակին բերքն էր 1775ին իբր 988,000 հա-
զարակրամ. բայց 1828էն ետե տարին 3,700,000
հազարակրամ ինչուան 4,500,000 հազարակրամ
լեզակ կ'եղէ: Ճարտարութեան այս մասին գլուխ
եւրոպացիք են, որոնք 40 առ 0/0 անխառն շահ
ունին երբ տարին յաջող կ'ըլլայ: Այս վերջի տա-
րին Հնդկաստանի պատերազմին պատճառաւ լե-
զակին բերքն ալ շատ նուազեցաւ, և անցեալ օ-
գոստոսի կիսուն 2,938 սնտուկ նուազ լեզակ մը-
տաւ Կալիֆոռնիա համեմատութեամբ նախնի թաց
տարւոյն: Ընդհակառակն Մատրասու գաւառէն
388 սնտուկ լեզակ գուրս ելաւ սովորականէն ա-
ւելի:

ԲԵՆԵՍԻՆԱԿԱՆ

Երկու կամ գոլգոփ մագնիսային Էլ-Էն-Էն-Էն: —
Ունեւիք մը, կամ ալ աղէկ՝ պղտի երկրթէ քը-
ծուար մը առ, որ փալլուն ըլլայ ու ամենեւին
Ժանգ չունենայ, և երկայնութեանը վրայ գետնէն
50 կամ 60 հարիւրորդամեդր բարձր բռնած՝ յան-
կարծ թող որ ճիշդ ծայրովը երթոյ սաղայատակ
կարծր գետնին զարնուի: Այն յանկարծական
զարնուածքէն մետաղին մասնը կոշտիցը ցնցուելով,
մագնիսական յատկութիւն կ'առնու երկաթը:
Եւ այս բանիս փորձ, երբոր բարակ ասեղ մը գա-
ւաթով ջրոյն երեսը լողացնես՝ ամենանուրբ բայց
մոմոտած թղթի մը վրայ պառկեցուցած, և այն
երկրթին ծայրը այս ասեղին մօտեցնես, կը տես-
նես որ երկրթէ քծուարը զասեղը իրեն քաշելով,
թղթովը ետեէն կը քաշէ: — Դարձեալ այն քը-
ծուարը նոյնպէս գետնին զարկ՝ բայց հակառակ
ծայրովը, և վերջը նորէն ասեղին մօտեցուր, ալ
ասեղը ոչ թէ կը քաշէ, հապա մէկ դի կը վանէ:

ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Օրագրիս փետրուարի ամսաթիւնին մէջ, Է-
րես 35 տող 28, վերապաւ Մալի տպուած է.
կարգալու է Մալի: